P–PV piliakalnio šlaite įrengiamų laiptų apačioje, numatytos rodyklės vietoje žvalgyti du vidutiniškai iki 60–67 cm gylio daryti grėžiniai. V grėžinyje, grėžtame iki 45 cm gylio, juodame grunte aptiktas įtveriamasis strėlės antgalis su ylos pavidalo galvute, datuojamas apie XI–XIII a. (4 pav.), molio tinko fragmentų.

Apuolė hillfort and the settlement at its foot

In 2019, an investigation was conducted on the grounds of Apuolė hillfort and the settlement at its foot (Skuodas District, W Lithuania). During it, two trenches (18.5 m^2) and 33 test pits (34.6 m^2) were excavated, earthwork monitored, and 93 boreholes drilled (Fig. 1). Archaeologically valuable layers and finds were distinguished in test pits 5, 13, 14, 19, 26, 27, 29, 30, 35, and 41 and in the boreholes at the SW and SE feet of the hillfort.

Fragments of completely rotten wood from a well's lower lining were unearthed in trench 5 at the site of castle's former well in the investigated hillfort enclosure (Fig. 2). Cultural layers with pottery with smooth and rough surfaces, clay daub fragments, charcoal, and other finds dating to the 6th/7th–13th centuries were discovered in the test pits (Figs. 3, 4).

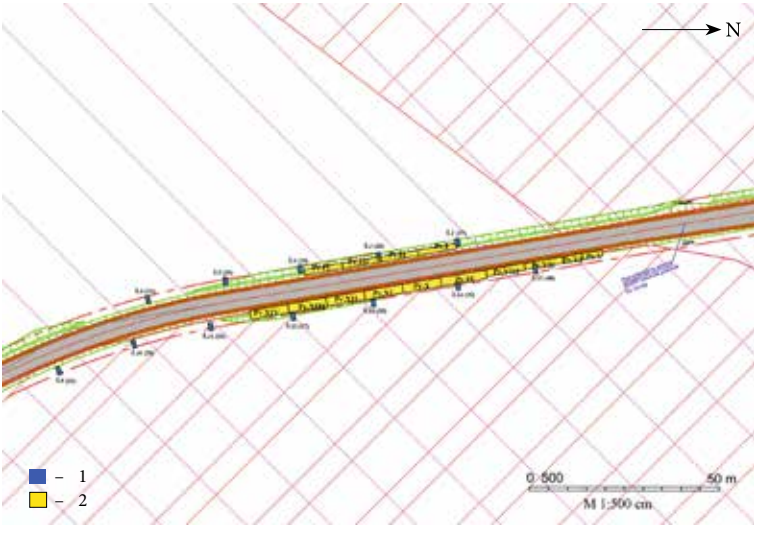
Birutė Lisauskaitė

Prelomciškės piliakalnio papėdės gyvenvietė

Rekonstruojamo vietinės reikšmės kelio LZ0929 ruože, patenkančiame į Prelomciškės piliakalnio su papėdės gyvenviete (Lazdijų r., Teizų sen.) (UK 22947) teritoriją ir vizualinės apsaugos pozonį, tęsti 2018 m. pradėti tyrimai. 2018 m. K. Duderis ištyrė 15 šurfų (iš viso 30 m^2) ir atliko žvalgymus 740 m ilgio atkarpoje. Tyrimų metu kelio PV kelkraštyje kastuose

1 pav. Tyrimų situacinis planas: 1 – 2018 m. tirti šurfai; 2 – 2019 m. tirtos perkasos. B. Lisauskaitės brėž.

Fig. 1. Situation plan of the investigation: 1 – test pits excavated in 2018; 2 – trenches excavated in 2019

2 pav. Molinis verpstukas iš perkasos I. B. Lisauskaitės nuotr.

Fig. 2. A clay spindle whorl from trench I

0 3 cm

šurfuose bei ŠR kelkraštyje šurfuose rastas 0,5–1,15 m storio I tūkst. I pusės archeologinis sluoksnis (*ATL 2018 metais*, 2019, p. 51–52). 2019 m. detalieji tyrimai atlikti planuojamo naujai įrengti kelkraščio griovio vietoje 40 m ilgio atkarpoje PV kelkraštyje ir 92 m ilgio atkarpoje ŠR kelkraštyje (1 pav.). Ištirta 14 perkasų, kurių plotas 244,6 m^2. Be to, kelio rekonstrukcijos darbų metu atlikti žvalgymai 705 m ilgio rekonstruojamo kelio atkarpoje, 2800 m^2 plote.

Detaliųjų tyrimų metu PV kelkraštyje kastose perkasose I–III rastas 0,3–1,9 m storio juodos smėlingos žemės kultūrinis sluoksnis su I tūkst. I pusei būdingais radiniais. Jis turi archeologiniam sluoksniui būdingus požymius – rasta smulkių angliukų, molio tinko, perdegusių akmenų, daug lipdytos keramikos lygiu, grublėtu ir brūkšniuotu paviršiumi, du šiferiniai ir vienas molinis, puoštas apvaliomis duobelėmis (2 pav.), verpstukai, vario lydinio įvijinis žiedas bei keli fragmentai neaiškios paskirties mažų molinių samtelių. Tame pačiame sluoksnyje buvo randama ir pavienių žiestos plonasienės keramikos fragmentų, kai kurie jų glazūruoti, bei keramikos, puoštos horizontalių griovelių ornamentu. Viena tokia šukė rasta perkasoje I 1,7–1,8 m gylyje esančio juodo sąnašinio smėlio viršutiniame horizonte. Šie radiniai datuojami XV–XVI (XVII?) a. Tikėtina, kad jie čia pateko iš vėlyvesnės netoli esančios šio laikotarpio gyvenvietės kultūrinio sluoksnio. Gali būti, kad perkasose I–III rastas sluoksnis supiltas XX a. 7 dešimtmetyje vykdytų dabar rekonstruojamo kelio įrengimo arba kokių nors kitų žemės darbų metu. Tuomet archeologinis sluoksnis galėjo būti nukastas kelio su kelkraščiais trasoje ir išvežtas arba paskleistas kelio žemiausioje vietoje kartu pakeičiant upelio vagą ir performuojant jos PR šlaitą (3 pav.).

Dabartinio kelio ŠR kelkraštyje tirtose perkasose V–XIV archeologinis sluoksnis, matyt, tų pačių kelio įrengimo darbų metu buvo nukas-

3 pav. Detalieji tyrimai Prelomciškės piliakalnio papėdės gyvenvietėje. B. Lisauskaitės nuotr.

Fig. 3. The excavation in the settlement at the foot of Prelomciškė hillfort

tas iki įžemio. Jo iki 20 cm storio fragmentų yra likę tik įžemio paviršiuje buvusiuose įdubimuose (perkasa XII) ar archeologinių struktūrų – duobių ir židinių apatinėse dalyje (perkasa VIII, IX, XIII). Kelio kelkraščio vietoje ir, matyt, kelio sankasos vietoje nukasus archeologinį sluoksnį buvo supiltas 0,45–1,65 m storio rudo molio arba tamsiai rudos spalvos molio, permaišyto su smėliu, sluoksnis (perkasos IX–XII).

Tyrimų metu perkasose VIII ir IX rasti dviejų išardytų židinių fragmentai. Perkasoje VIII rasto židinio 1 1,8x0,9 m dydžio ovalo formos 22 cm gylio nuo įžemio paviršiaus duobėje ant juodos žemės su dideliu kiekiu medžio anglies sluoksnio rasti du nuo karščio skilę akmenys (4 pav.). Šiame sluoksnyje rasti du galvijų ir vieno kiaulės kaulo fragmentai (zoorcheologinę medžiagą tyrė G. Piličiauskienė).

Perkasoje IX rasta 90 cm skersmens ir 60 cm gylio nuo įžemio paviršiaus spėjamo židinio 2 duobė. Jos viršutiniame 25 cm storio pilkos žemės horizonte rasta perdegusios grublėtu paviršiumi keramikos ir 3 nedideli perdegę akmenys. Apačioje esančioje juodoje žemėje su medžio anglimi rastas dar vienas toks akmuo, molio tinklo gabaliukų, keli grublėtosios bei lygiu paviršiumi keramikos fragmentai, du smulkių raguočių ir vienas galvijo dantis bei galvijų, kiaulių ir elnio kaulų fragmentų. Tyrimų metu perkasose VIII, IX, XIII rasti 5 duobių fragmentai. Tik perkasoje IX buvusioje 1,32x1,15 m dydžio, 30–34 cm gylio nuo įžemio paviršiaus duobėje 4 rasti perdegusios grublėtu paviršiumi keramikos ir molio tinklo gabaliukų. Kitose jokių radinių neaptikta. Duobių paskirtis nenustatyta.

XX a. 7 dešimtmetyje vykdytų žemės darbų metu naujai įrengiamo kelio trasoje su kelkraščiais darbų zonoje sunaikintas I tūkst. I pusės Prelomciškės piliakalnio gyvenvietės archeologinis sluoksnis, nukastas piliakalnio PV šlaitas. Kartu šių darbų metu kelio trasos aplinkoje pakeistas I tūkst. pradžioje susiformavęs piliakalnio aplinkos reljefas, hidrografinis tinklas bei kraštovaizdis. Žvalgant naujai kasamų ar valomų kelkraščių griovių bei naujai formuojamų kelio pylimo šlaitų vietose archeologinių radinių ar sluoksnio nerasta.

4 pav. Židinio 1 liekanos perkasoje VIII. B. Lisauskaitės nuotr.

Fig. 4. The remains of hearth 1 in trench VIII

The settlement at the foot of Prelomciškė hillfort

In 2019, an excavation and field survey were conducted on a segment, under reconstruction, of local road LZ0929 in the territory and visual protection zone of Prelomciškė hillfort and settlement (Lazdijai District, S Lithuania). 14 trenches totalling 244.6 m^2 were excavated (Fig. 1) and 2800 m^2 were surveyed in a 705 m long segment of the road under reconstruction. The archaeological layer on the NE side of the road (trenches V–XIV) was dug up in the 1960s. It has survived only fragmentally with a thickness of up to 20 cm in natural depressions in the relief and at the bottom of the pits from archaeological structures (Fig. 3). The remains of 2 hearths (Fig. 4) and 5 pits with no clear purpose were discovered. A cultural

layer up to 1.9 m thick with finds characteristic first half of the 1st millennium (Fig. 2) as well as a few isolated fragments of 15th–16th-century pottery was discovered on the SW side of the road (trenches I–IV).

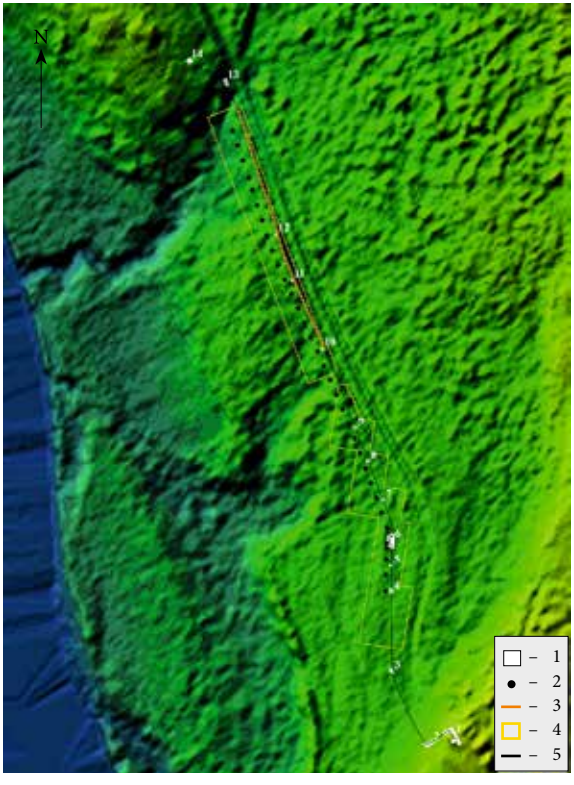
Mindaugas Pilkauskas,
Rokas Vengalis

Tyrimai Kernavėje, Pajautos slėnyje

Archeologiniai tyrimai Kernavėje, Pajautos slėnyje, vyko tiesiant elektros kabelį į gyvenamąjį namą Semeniškių g. 1 (Širvintų r., Kernavės sen.). Tiesiamo kabelio linija buvo 560 m ilgio, ji suprojektuota šalia jau esančio kabelio. Atviru būdu klojamo kabelio ruožas buvo 160 m ilgio, uždaras kryptinis gręžimas vykdytas 400 m ilgio atkarpoje. Iš viso tyrimai atlikti 65 m² dydžio plote iškasant 14 tiriamųjų plotų, taip pat daryti gręžiniai, vykdyti magnetometriniai žvalgymai ir žvalgymai kastoje tranšėjoje.

Tyrinėta vieta užima apie 500 m ilgio ruožą Neries pirmoje viršsalpinėje terasoje (vadinamajame Pajautos slėnyje). Jis tęsėsi nuo sodybos Semeniškių g. 1 (Pajautos slėnio centrinėje dalyje, 130 m į ŠR nuo Neries upės ir 430 m į PV nuo Aukuro kalno piliakalnio) iki elektros pastotės R slėnio dalyje (200 m į ŠR nuo Neries ir 550 m į PV nuo Kriveikiškio piliakalnio). Visoje teritorijoje buvo pieva, kurią prižiūri ir tvarko KKRD. Į ŠR nuo tyrinėto ruožo yra pelkėta vieta – fliuvioglacialinio srauto (Neries) senvagė, vėliau tikriausiai virtusi senvaginiu ežerėliu, tačiau tiksli upės vagos evoliucija ir chronologija šioje vietoje nėra žinomos. Tyrinėtas ruožas kerta visą fliuvioglacialinio srauto senvagę, nuo Š dalies smėlingo paaukštėjimo prie sodybos, kuriame žinomas Kernavės kapinynas (UK 24569), iki P dalies pakilimo – senvagės kranto, kuriame žinoma Semeniškių senovės gyvenvietė II (UK 24574) ir Semeniškių kapinynas (UK 24569). Tyrimų vietos reljefas kinta nuo 59,60 iki 63,80 m pagal Lietuvos aukščių sistemą (LAS–07) (1 pav.).

Magnetometriniai žvalgymai vykdyti kabelio trasos vietoje ir jos artimiausioje aplinkoje (2 pav.), teritoriją suskaidžius 20x20 m

1 pav. Tyrimų planas ant LiDAR reljefo medelio pagrindo: 1 – tyrimų plotai; 2 – gręžiniai; 3 – žvalgymų tranšėja; 4 – magnetometrinių žvalgymų plotai; 5 – elektros kabelio trasa. M. Pilkausko brėž.

Fig. 1. A plan of the investigation on a LiDAR relief model base map: 1 – excavation plots; 2 – boreholes; 3 – monitored utility trench; 4 – magnetometric field survey; 5 – electric cable line